

vand til at rense dem mel. Tormod gik igen udenfor og satte sig ved døren, hvor folk, der havde travlt med de sårede, gik ud og ind. En af dem vendte sig mod Tormod, så på ham og sagde: „Hvorfor er du så bleg? Hvis du er såret, hvorfor beder du så ikke om hjælp?“ – Da kvad Tormod en vise:

5 Rød er jeg ej, men den ranke,
rene, lyse kvinde
til sundheden selv er viet,
mit sår læges af ingen;
10 det volder de danskes våben,
venligsindede kvinde,
og Dag-stridens dybe mærker,
at jeg har dødens farve.

Derefter rejste Tormod sig, gik ind til ilden og stod der en stund. Læge-
10 kvinden sagde til ham:

„Gå ud, mand, og hent mig de brændestykker, der ligger dér uden for dø-
ren!“ Tormod hentede brændet, bar det ind og kastede det på gulvet; da
kom hun til at se hans ansigt og sagde: „Det var dog forfærdeligt, så bleg
den mand er! Hvad fejler du?“ – Da kvad Tormod:

15 Den unge kvinde undrer
sig over, at jeg er så bleg.
Få af sår bliver fagre.
Jeg fik det i pileregen.
Det flyvende jern førtes
i farten tværs igennem mig,
den skarpe od skar mig,
skønner jeg, nær ved hjertet.

Da sagde lægen: „Lad mig se dine sår, så skal jeg tage mig af dem.“ Han
20 satte sig ned og kastede sine klæder, og da hun så det sår, han havde i siden,
mærkede hun, at der stod et jern i det; men hun kunne ikke se, hvor dybt
det var gået. Hun havde i en stenkedel lavet en grød af løg og andre ur-
ter, som hun gav de sårede at æde for at prøve, om de havde sår, der gik ind i
bughulen; ved bagfter at lugte til sårene kunne hun på lugtluften mærke,
25 om det var hulsår. Da hun nu rakte kedelen til Tormod og bad ham æde,
sagde han: „Tag det væk, jeg har ikke grødsot.“ Derefter tog hun en tang
og ville trække jernet ud, men det sad fast og ville ikke lade sig røkke; det
stod heller ikke langt ud, fordi såret var svulmet op. Da sagde Tormod:
„Skær godt ind til jernet, og giv så mig tangen og lad mig rykke til.“ Hun
30 gjorde, som han sagde. Derpå tog han guldringen af sin arm, gav hende den
og sagde, at hun kunne gøre ved den, hvad hun ville. „Det er en god mands
gave,“ sagde han; „kong Olaf gav mig den ring i morgens.“ Så tog han tan-
gen, trak pilen ud og så på den; på modhagerne hang der trævler af hjerte-
kødet, nogle røde, andre hvide. Da sagde han: „Kongen har fodret os godt,
35 jeg er endnu fed om hjertehødderne.“ Dermed bøjede han sig tilbage og
var død. Her ender fortællingen om Tormod.

Ravinkel Frøjsodes saga

1

På kong Harald Hårfagers tid kom en mand ved navn Halfred sejlene til
Island og landede ved Breddalen neden for Fjotisdalsherred. Med sig på
skibet havde han sin kone og en søn, som hed Ravinkel. Han var femten år,
5 en lovende og dygtig ung mand.

Halfred byggede sig en gård. Om vinteren døde en udenlandsk trækvind-
de, som hed Arnutrud. Efter hende blev gården kaldt Arnutrudssted. Om for-
året flyttede Halfred sin gård nordpå over fjeldsletten og slog sig ned i
Gededal.

En nat drømte han, at en mand kom til ham og sagde: „Det er meget
uforsigtigt af dig, Halfred, at ligge her; flyt du din gård vestpå over Lagar-
fjót; der venter lykken dig.“ Derefter vågner han og flytter sine ejendele
over Rangå til Tunge til den gård, der siden da har heddet Halfredssted.
Her blev han boende, til han blev gammel. På sin tidligere gård efterlod
han en galt og en gedebuk. Samme dag som Halfred var draget bort, styrtede
et fjeldskred ned over gårdens bygninger, hvorved de to dyr omkom. Af
den grund kaldes stedet siden Gededal.

2

Om sommeren red Ravinkel ofte op over fjeldsletterne. På den tid var Jøkels-
dalen helt bebygget op til broen over Jøkelså. Ravinkel red op over Fjotís-
dalsfjeldsletten og fandt en ubeboet dal, der strakte sig ud fra Jøkelsdalen.
Den dal forekom ham bedst egnet til bebodse end andre dale, han før hav-
de set.

Da Ravinkel kom hjem, bad han sin fader om at skilte med ham, idet han
25 forklarede, at han agtede at begynde for sig selv. Dette var hans fader ind-
forstået med, og han bygger sig så en gård i den omtalte dal og kalder den
Adelból. Ravinkel blev gift med Odbjörg, en datter af Skjoldulf fra Laxå-
dalen. De fik to sønner; den ældste hed Tore og den yngste Asbjørn.

Da Ravinkel havde taget land ved Adelból, beredte han stort blot. Han
30 lod indrette et rummeligt gudehov. Der var ingen gud, Ravinkel elskede høj-
ere end Frøj, og han gav han halvpant i alle de bedste dyr, han ejede. Rav-
inkel tog hele dalen ind under sin besiddelse og gav folk land, men ville så
også være deres overhoved og gjorde sig til deres høvding. Af den grund fik
han tilnavnet Frøjsgode. Han respekterede kun i ringe grad sine medmenne-
skers retigheder, men var i øvrigt dygtig og i besiddelse af mange værdis-
35

fulde egenskaber. Han tvang Jøkelsdalsmændene til at være sine tingmænd. Mod sine egne mænd var han medgørlig og venlig, men strid og stivsindet mod Jøkelsdalsmændene, og de nød ingen retfærdighed fra hans side. Ravnkel var ofte indblandet i tvekamp og betalte aldrig bøder til nogen, hvad de så end stillede op.

Flijótsdalsfjeldsletten er vanskelig at færdes på, meget stenet og sumpet, men alligevel rider fader og søn ofte på besøg hos hinanden, fordi der var godt sammenhold og udmærket forståelse imellem dem. Hålfred syntes, vejen var besværlig, og søgte derfor vej over de fjelde, som findes i Flijótsdalsfjeldsletten. Han fandt dér en vej, der var mere tør, men længere. Den hedder nu Hålfredsvej. Den vej drager kun de, der er bedst stedkendt på Flijótsdalsfjeldsletten.

3

Bjarne hed en mand, der boede på gården Laugarhus i Ravnkelsdal. Han var gift og havde med sin kone to sønner, Sám og Øjvind, smukke og lovende unge mænd begge to. Øjvind var hjemme hos sin fader, men Sám var gift og boede nordpå i dalen på gården Leikskåle. Han var meget velhavende og selvbevidst, dertil lovkyndig. Øjvind blev købmand og søfarer; han tog til Norge og var dér om vinteren. Derfra rejste han videre ud og tog ophold i Miklagård. Her kom han i stor anseelse hos grækerkongen og blev dér et stykke tid.

Ravnkel ejede et dyr, som var ham mere værd end noget andet; det var en brun hingst med en sort stribe hen ad ryggen; han kaldte den Frøjfaxe. Han gav sin ven Frøj halvpart i den hest. Denne hest elskede han så højt, at han svor en dyr ed på at dræbe enhver, der red på den uden hans vilje.

4

Torbjörn hed en mand; han var broder til Bjarne og boede på gården Hól i Ravnkelsdal lige over for Adalból mod øst. Torbjörn var fattig og havde mange at sørge for. Hans ældste søn hed Einar, en stærk og dygtig ung mand.

Et forår sagde Torbjörn til Einar, at han blev nødt til at søge sig en plads, „fordi jeg ikke har brug for mere arbejdskraft, end der kan ydes af de folk, der er for hånden, og du vil sagtens kunne få en plads, så dygtig du er. Når jeg beder dig drage hjemmefra, skyldes det ikke mangel på kærlighed, men mere min evneløshed og fattigdom. Mine andre børn vil kunne hjælpe til med arbejdet nu, og du vil lettere kunne få en plads end de“.

Einar svarede: „Det er lovlig sent, du siger dette til mig, for nu er alle de

bedste pladser besat, og jeg bryder mig ikke om kun at have dem at vælge imellem, som de andre har vraget.“

En dag tog Einar sin hest og red til Adalból. Ravnkel sad i stuen. Han tog venligt og vel imod ham. Einar spurgte Ravnkel, om han kunne få plads hos ham. Han svarede: „Hvorfor spørger du så sent; jeg ville have taget dig i før nogen anden; men nu har jeg fæstet de folk, jeg har brug for, på nær én, og det er til et arbejde, som du sikkert ikke bryder dig om.“ Einar spurgte, hvad det var. Ravnkel svarede, at han ikke havde fået fat i nogen til at vogte småkvæget, og det savnede han i høj grad. Einar sagde, han var ligeglad med, hvad slags arbejde han blev sat til, men han ville have tjeneste et helt år.

„Så vil jeg straks sige dig vilkårene,“ sagde Ravnkel. „Du skal vogte 50 hunfår på sæteren, skove alt sommerbrændsel og skatfe det hjem. For dette arbejde vil jeg give dig et helt års kost og ophold. Men der er én ting, jeg vil pålægge dig ligesom mine andre kvæghyrder. Frøjfaxe går omkring i dalen med en flok hopper, han skal du drage omsorg for sommer og vinter. Og én ting vil jeg advare dig imod: Jeg vil ikke have, at du nogen sinde sætter dig på ryggen af ham, hvor nødvendigt det end kan synes dig at være, for jeg har lovet højt og helligt, at jeg vil dræbe den mand, som rider på ham. Der går 12 hopper sammen med ham. Hvisken af dem, du ønsker, skal stå til din rådighed nat eller dag. Gør nu, som jeg siger, for det er et gammelt ordspøg, at den, der advarer, volder ingen ulykke. Nu ved du, hvordan jeg vil have det.“

Einar sagde, at han da ikke var så tåbelig at ride på den hest, det var ham forbudt at bruge, når der var mange andre til rådighed.

5

Einar drager nu hjem efter sit tøj og flytter til Adalból. Så blev kvæget drevet gennem Ravnkelsdal hen til den sæter, som hedder Grjótteigsæter. Det gik godt for Einar om sommeren, idet der lige til midsommer ikke blev et eneste får borte for ham. Men så forsvandt lige ved 30 hunfår på én nat. Einar leder omkring på alle græsgange, men finder dem ikke. De var borte næsten en uge.

En morgen tidligt gik Einar ud, da søndenågen lettede og støvregnen holdt op. Han tager en stav i hånden, bidsel og dækken og går så over Grjótteigsgåen, der løber forbi sæteren. Men dér på den grusede åbred lå de får, der havde været hjemme om aftenen. Han drev dem hjem til sæterhytten og drager så af sted for at lede efter dem, der tidligere var blevet borte. Han får nu øje på hingsten og hopperne henne på grusbanken og over-

vejer at få fat i en hoppe til at ride på, idet han mente, han ville komme hurtigere af sted, hvis han red, end hvis han skulle gå. Da han kom hen til hestene og søgte at indlange dem, var de alle sky, fordi de ikke var vant til at blive redet på. Kun Frøjfaxe var rolig; han stod, som han var gravet fast i jorden. Einar mærker, at morgenen går, og tænker ved sig selv, at Ravnkel sikkert ikke fik at vide, om han red på hingsten. Han tager nu hesten, giver den bidset på, lægger dækket på dens ryg og rider op langs med Grjótákløfem, op til jøklerne og vesipå langs med jøklerne til det sted, hvor Jøkelsåen strømmer frem under dem, så ned langs åen til Reykjaseteren. Han spurgte alle hyrderne på sæteren, om nogen havde set de savnede får, men det var der ingen, der havde.

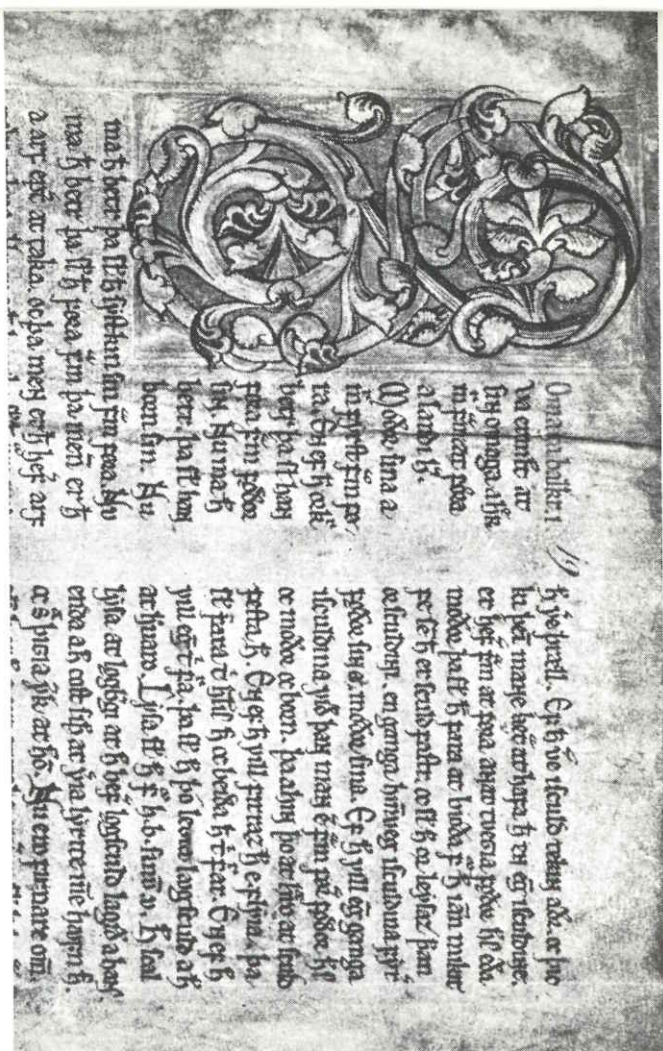
Einar red på Frøjfaxe lige fra tidligt dagry til sent på eftermiddagen. Hesten bar ham hurtigt af sted og vidt omkring, fordi den lagde alle kræfter i. Einar kom i tanker om, at det var på tide at drive de får ind, som var hjemme på sæteren, selv om han endnu ikke havde fundet dem, der var forsvundet. Han red så østpå over højderne ind i Ravnkelsdal, og da han kom med til Grjótaleig, hører han brægen af får fra kløften, som han før var redet langs med. Han drejer så derhen og ser 30 hunfår komme løbende imod sig. Det var dem, der havde været borte hele ugen. Han drev dem nu hjem sammen med de andre får.

Hesten var drivvåd af sved, stærkt stænket med ler og døddræt. Den væltede sig en tolv gange om og udsødte så en høj vrinsk. Derefter sætter den i fuld firspring ned ad vejen. Einar farer efter hesten for at komme den i forkøbet, så han kan få fat i den og føre den tilbage til hopperne, men den var så sky, at Einar slet ikke kunne komme i nærheden af den.

Hesten galoperer ned gennem dalen og standser ikke, før den kommer til Adelból. Der sad Ravnkel til bords. Da hesten kommer hjem foran døren, vrinskede den højt. Ravnkel sagde til en kvinde, som vartede op ved bordet, at hun skulle løbe til døren, "for der var en hest, der vrinskede, og det forekom mig, at det var Frøjfaxe". Hun går hen i døren og ser Frøjfaxe meget ilde tilredt. Hun sagde til Ravnkel, at Frøjfaxe stod uden for døren i en ynkelig forfanning.

"Hvad mon min yndlingshest vil, siden den er kommet hjem?" siger Ravnkel. "Det varler næppe noget godt."

Derpå gik han ud, og da han ser Frøjfaxe, siger han til den: "Ilde synes du mig tilredt, fostersøn, men din forstand har du da i behold, siden du sagde det til mig, og dette skal blive hævn. Gå du nu tilbage til dine hopper." Den gik straks op gennem dalen til sit stod.

Islandsk håndskrift med initial. Fra Staðarholtsbók, der indeholder lovboget. 13. årh.

Ravnkel går i seng om aftenen og sov natten til ende. Om morgenen lod han sadle en hest til sig og rider op til sæteren. Han var iført mørkt tøj. I hånden havde han en økse og ikke flere våben. Einar havde netop drevet fårene sammen i folden; han lå på gærdet og talte dyrene, og kvinderne var i færd med at malke.

De hilste ham. Han spurgte, hvordan det stod til. Einar svarer: "Ilde er det gået mig, eftersom 30 hunfår var borte en hel uge, men nu er de da fundet igen." Han sagde, det var ikke noget at regne, "er der ikke sket det, der er værre? Det er heller ikke hændt så ofte, som det kunne ventes, at fårene var løbet bort. Men har du ikke redet på Frøjfaxe i går?" Han siger, det kunne han ikke nægte. Ravnkel svarer: "Hvorfor red du på denne hest, som det var dig forbudt at ride på, da der dog var nok andre, som du havde lov til at bruge? Jeg skulle endda have tilgivet dig denne forseelse, hvis jeg ikke havde svoret så dyr en ed; men jeg respekterer, at du vedgår din fejl." Men ud fra den overbevisning, at en mand ikke bliver til noget, hvis han ikke opfylder et højtideligt givet løfte, sprang han af hesten og dræbte ham med sin økse.

Derefter rider han hjem til Adelból og fortæller, hvad der er sket. Siden sendte han en anden mand op til småkvæget på sæteren. Han lod Einars lig føre fra sæteren og vesipå til brinken og rejste en varde ved dyssen. Den kaldes Ejnarvarde, og når solen står over den, holdes der midaften på sæteren.

Torbjörn på Hól hórte om sin søn Ejnars drab. Budskabet mishagede ham i høj grad. Han tager sin hest og rider over på Adelból og beder Ravnkel om erstating for drabet på sønnen.

5 Ravnkel sagde, at Ejnar ikke var den eneste mand, han havde dræbt, „og du kan ikke være ukendt med, at jeg ikke vil betale erstating til nogen; det kommer folk til at finde sig i. Alligevel vil jeg sige, at dette drab forekommer mig værre end noget andet, jeg har forvoldt. Du har været min nabo i lang tid, jeg har kunnet lide dig, og vi er kommet godt ud af det sammen. 10 Der var heller ikke kommet noget alvorligt i vejen mellem mig og Ejnar, hvis han ikke havde redet på hingsten. Men vi må ofte angre, at vi siger for meget; vi kommer sjældnere ud for at måtte angre, at vi sagde for lidt end for meget. Jeg er nu villig til at vise, at jeg finder den gerning, jeg her har gjort, værre end nogen anden, jeg har øvet. Jeg vil forsyne din husholdning med malkekvæg i sommer og med kød af slagtet kvæg til høst; det vil 15 jeg gøre hvert år, så længe du vil føre din egen husholdning. Dine sønner og døtre skal jeg hjælpe dig med at sørge for, så de kan blive sendt veludstyrede hjemmefra og komme i gode kår. Og hvis du trænger til noget af det, jeg har rådighed over, så skal du sige til, og du skal fra nu af ikke komme til at savne noget. Du skal føre dit eget hus, så længe du selv har lyst til det, men flytte herhen, når du bliver ked af det, så skal jeg nok forsøge dig, så længe du lever. Lad os så være forligte. Jeg tror, de fleste vil synes, det drab har været mig vel dyrt“.

„Jeg vil ikke tage mod de vilkår“, siger Torbjörn. „Hvad forlanger du så?“ 25 siger Ravnkel. Da siger Torbjörn: „Jeg vil, at vi skal tage nogle mænd til at afsige voldgiftskendelse i vor sag.“

Ravnkel svarer: „Så vil det få udseende af, at du er min ligemand, og på de betingelser kan vi ikke blive forligt.“

Så red Torbjörn bort og ned gennem herredet. Han kom til Laugarhus, 30 træffter sin broder Bjarne, fortæller ham, hvad der er sket, og beder ham yde sin bistand i denne sag.

Bjarme sagde, at han ikke følte sig som Ravnkels ligemand, „og selv om vi har rådighed over en del penge, kan vi ikke for alvor strides med Ravnkel, og det er et sandt ord, som siger, at den mand er klog, som kender sin 35 begrænsning. Mange, der har haft mere at råde over end vi, er ved rejsager mod ham blevet indviklet i vanskeligheder. Jeg synes, du har vist ringe forstand ved at afslå så gode vilkår, og jeg vil ikke have med denne sag at gøre“.

Torbjörn kom nu med mange nedsettende ord om sin broder og siger,

at jo mere brug der var for hans indsats, desto ringere var den. Han rider 40 så bort, og de skilles temmelig køligt.

Han standser ikke, før han kommer ned til Leikskále; der banker han på døren. Der kom nogen til døren, og Torbjörn beder om at komme til at tale med Sám. Sám hilste venligt på sin frænde og bad ham komme inden- 5 for og blive. Torbjörn trak noget på det. Sám kan se på Torbjörn, at han ikke er glad, og spørger, hvad der er i vejen, og han fortalte så, at hans søn Ejnar var blevet dræbt.

„Det er ikke noget opsigtsvækkende nyt, at Ravnkel slår folk ihjel“, siger Sám. 10

Torbjörn spørger, om Sám ville yde ham nogen støtte. „Sagen her er af den slags, at selv om jeg er den, der står den dræbte nærmest, har hugget ikke ramt fjernt fra dig.“

„Har du forsøgt at få oprejsning af Ravnkel?“

Torbjörn sagde, som sandt var, hvordan det var forløbet mellem ham og 15 Ravnkel.

„Jeg har aldrig før hørt om, at Ravnkel har givet nogen et tilbud som det, han har givet dig“, siger Sám. „Nu vil jeg ride med dig op til Adelból, og lad os være ydmyge over for Ravnkel og se, om han vil stå ved sit tilbud. 20 Han viser sig nok medgørlig.“

„Det forholder sig sådan“, siger Torbjörn, „at Ravnkel sikkert ikke er villig længere, men jeg er heller ikke nu mere til sinds at tage mod hans tilbud, end da jeg red fra mødet med ham.“

Sám siger: „Vanskeligt tror jeg, det vil blive at klare sig mod Ravnkel i 25 en retssag.“

Torbjörn svarer: „I unge får ingen fremgang, fordi alting vokser i jeres øjne. Jeg tvivler på, at nogen mand kan have så store uslinge til frænder, som jeg. Jeg synes, det er for ringe, at folk som du, der bilder sig ind at være 30 lovkyndige og er hidsige i småsager, ikke vil tage sig af denne sag, der er så soleklar. Det vil blive bebrejdet dig, som rimeligt er, fordi du er den i vor slægt, der er højest på strå. Men nu ser jeg nok, hvad vending sagen vil tage.“

Sám svarer: „Hvad fordel kan du have af, at jeg fører denne sag, når vi 35 så begge med skam må lade den falde?“

Torbjörn svarer: „Det vil nu være en stor trøst for mig, hvis du overtager 36 sagen; så får det gå med den, som det kan.“

Sám svarer: „Nødig går jeg i gang med dette, og jeg gør det kun på grund af vort slægtskab; men det skal du vide, at jeg synes, du er en ringe mand at 40 hjælpe.“

Så rakte Sám hånden frem og overtog Torbjørns sag.

Sám lader en hest sadle og rider op gennem dalen til en gård, tillyser drabet og sikrer sig mænd imod Ravnkel. Denne får nys derom og finder det latterligt, at Sám har påtaget sig at føre retssag imod ham.

5 Så gik vinteren, og om foråret, da man var nået til stævnedagene, rider Sám hjemmefra op på Adelból og stævner Ravnkel for drabet på Einar. Derefter rider Sám ned gennem dalen og opbyder naboerne til at ride til tings og afgive deres udsagn i sagen, og så forholder han sig roligt, til folk be-
reder sig til at drage til tings.

10 Ravnkel sendte da mænd ned gennem dalen for at kalde folk til våben og opbrud. Han drager af sted med sit tingsfølge, 70 mand stærkt. Med denne flok rider han østpå over Fljótsdalsfjeldsletten, forbi enden af søen, tværs over landryggen til Skridedalen, op gennem Skridedalen og sydpå over Øxeheden til Bernulfjord og så den lige tingsvej til Sida. Der er sytten dags-
15 rejser sydpå fra Fljótsdalen til Tingvold.

Men da han var redet bort fra herredet, kalder Sám folk sammen. Det er mest løse og ledige folk, han får i sit tingsfølge, foruden dem, han havde opbudt til at fremkomme med deres udsagn i sagen. Sám forsyner alle disse folk med våben og klæder og kost. Så drager han en anden vej ud af dalen.
20 Han drager mod nord til broen, derpå over broen og videre frem over Mødrédalsfjeldsletten; de var på Mødrédal om natten. Derfra red de til Herdebrædstunge og så oven om Bláfjeldene og derfra ned i Krogsdalen og så sydpå over Sand og kom ned til Sandefjeld og derfra til Tingvold. Ravnkel var endnu ikke kommet; rejsen gik langsommere for ham, fordi hans vej
25 var længere. Sám tjældet boden til sine tingsmænd, men langt fra det sted, hvor Østfjordsfolkene plejer at tjælde. Noget senere kom Ravnkel til tinget. Han tjældet sin bod, hvor han var vant til det, og hørte, at Sám var til stede på tinget. Det forekom ham latterligt. Dette ting var særdeles talrigt besøgt.
30 De fleste høvdinge på Island var til stede. Sám op søger alle høvdingerne og bad om hjælp og bistand. Men de svarede alle det samme, at de ikke mente, de stod i så stor gæld til Sám, at de af den grund ville i strid med Ravnkel Gode og sætte deres anseelse på spil. De siger også, at det er gået de fleste, der har haft retsstridigheder med Ravnkel, således, at han har bragt skam over dem og tvunget dem til at lade deres sag falde.

35 Sám går hjem til sin bod, og både han og Torbjörn var triste til mode og frygtede, at deres sag ville falde sådan ud, at de ikke kunne vente andet end spot og skam. – Så bekymrede er de to frændre, at de hverken kan sove eller spise, for alle høvdingerne undslog sig for at støtte dem, selv de, af hvem de havde ventet at få hjælp.

Så en morgen tidlig vågner gamle Torbjörn. Han vækker Sám og bad ham stå op, „for jeg kan ikke sove“. Sám står op og kommer i tøjlet. De går ud og ned til Øxeåen neden for broen. Der vasker de sig.

5 Torbjörn sagde til Sám: „Mit råd er, at du lader vore heste hente, så vi kan gøre os klar til at tage hjem. Det er nu indlysende, at vi ikke får andet end skam ud af det.“

Sám svarer: „Det er i sin orden, da du kun var opsat på at føre proces mod Ravnkel og ikke ville gå ind på de betingelser, som mangen en, der har et mellemværende efter sin pårørende, med glæde ville have modtaget. Du
10 beskyldte både mig og alle andre, der ikke ville hjælpe dig i denne sag, for at mangle mod. Nu vil jeg ikke give tabt, før alt håb om, at jeg kan få udrettet noget, er ude.“

Det gør så stærkt indtryk på Torbjörn, at han græder. Så ser de vest for åen, længere nede end de sad, at fem mænd kom gående fra samme bod.
15 Det var en høj, men ikke kraftig mand, der gik foran, i løvgrøn kjortel og med et kostbart sværd i hånden; han havde regelmæssige ansigtsstræk, var rødmosset og tækkelig af udseende, havde lysebrunt hår og en kraftig hårvækt. Denne mand var let at kende, for han havde en lys lok i sit hår på venstre side.

Sám sagde: „Lad os stå op og gå vestpå over åen og møde disse mænd.“

De går nu ned langs åen, og manden, der gik forrest, hilser først på dem og spørger, hvem de er. De sagde deres navn. Sám spurgte så manden, hvad han hed, og han sagde, han hed Torkel, og at han var søn af Tjóstar. Sám
25 spurgte ham om slægt og hjemsted. Han sagde, hans slægt stammede fra Vestfjordene, hvor hán også selv var vokset op, men at han nu boede i Torskelfjord.

Sám spurgte: „Er du gode?“ Han sagde, det var langt fra. „Er du da bon-
30 de?“ sagde Sám. Det var han heller ikke, sagde han. Sám sagde: „Hvad er du så?“ Han svarer: „Jeg er løs og ledig; jeg kom herud til Island sidste vinter; jeg har været udenlands syv år og drog til Miklagård, hvor jeg blev kongens håndgangne mand; men nu opholder jeg mig hos min broder Torgeir. „Er han gode?“ spørger Sám. Torkel svarer: „Ja, han er gode over Torskelfjord og videre over Vestfjordene.“ „Er han her på tinget?“ spørger Sám. „Ja, det er han.“ „Hvor mange folk har han i sit følge?“ „Han har 70 mand“, siger
35 Torkel. „Er I flere brødre?“ spørger Sám. „Der er også en tredje“, siger Torkel. „Hvem er han?“ spørger Sám. „Han hedder Tormod“, siger Torkel, „og bor i Gardar på Alptanæs; han er gift med Tordis, en datter af Torolf Skalla-grimsson fra Borg.“

„Vil du yde os nogen støtte?“ spørger Sám. „Hvad trænger I til?“ spørger Torkel. „Høvdingers hjælp og styrke,“ siger Sám, „fordi vi har en retssag med Ravnkel Gode om Einar Torbjørnssons drab, og vi kunne nok fortrøste os til at få den ført igennem med din hjælp.“ Torkel svarer: „Som jeg sagde, er jeg ikke gode.“

„Hvordan kan det være, at du er blevet sådan tilsidesat, da du dog er høvdingesøn lige såvel som dine brødre?“ Torkel svarede: „Jeg sagde ikke, at jeg ikke havde gode dømmes, men jeg overdrog det til min broder Torgeir, før jeg drog udenlands, siden har jeg ikke overtaget det igen, fordi det synes mig i gode hænder, så længe han varetager det. Gå I til ham og bed ham om hjælp; han er en fremragende mand, dygtig og i alle måder dannet, ung og ærgerlig. Sådanne mænd er det, I snarest kan gøre jer håb om at få hjælp af.“

Sám siger: „Hos ham vil vi intet opnå, medmindre du støtter vor sag.“

Torkel siger: „Så meget vil jeg love, at jeg snarest vil være med jer end imod, fordi jeg finder det i høj grad på sin plads at kræve oprejsning efter en nær påførende. Gå I nu i forvejen til boden og gå indenfor. Folkene ligger og sover endnu. I vil se, at der længere inde ligger to soveposer af skind tværs over boden; jeg har ligget i den ene, i den anden sover min broder Torgeir. Han har haft en stor byld på foden, lige siden han kom til tinget, og derfor har han kun fået lidt søvn om natten. Men i nat gik der hul på bylden, og betændelsen kom ud. Nu er han faldet i søvn og har stukket benet ud af soveposen og frem på fodbrættet på grund af den stærke hede, der er i foden. Lad den gamle mand gå foran og ind gennem boden; han gør indtryk af at være meget svækket af alderdom og at se dårligt. Når du, gamle, så kommer til soveposen, skal du snuble voldsomt, og fald så mod fodbrættet og grib fat i den tå, der er forbundet, ryk i den og læg mærke til, hvordan han tager det.“

Sám sagde: „Du råder os vist så godt du kan, men jeg tror nu ikke, det er tilrådeligt at gøre dette.“

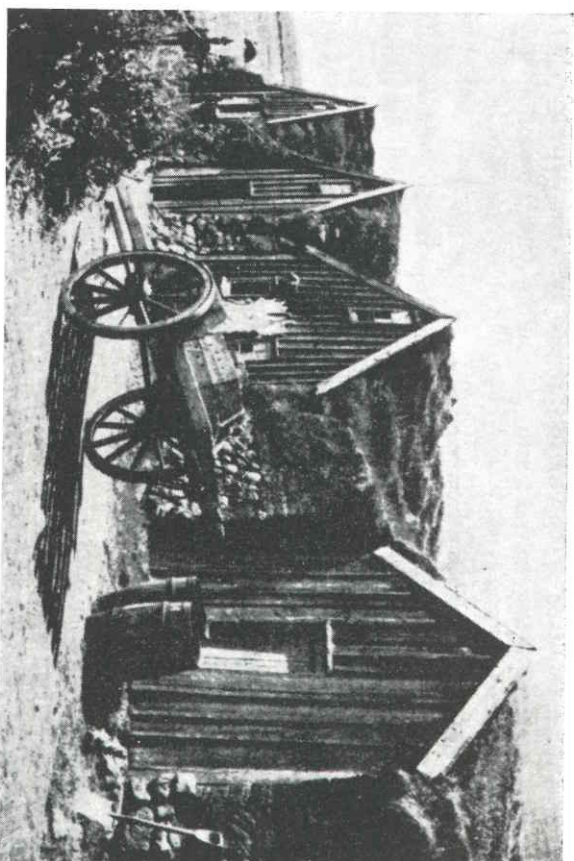
Torkel svarer: „En af delene må I gøre, enten følge mit råd eller lade være at søge råd hos mig.“

Sám siger: Vi vil gøre, som han har rådet os. “ Torkel sagde, han ville komme senere, „for jeg venter på mine mænd.“

35

10

Nu begiver Sám og Torbjørn sig af sted og kommer til boden; alle mændene derinde lå og sov. De ser straks, hvor Torgeir ligger. Gamle Torbjørn var forrest og stavrede af sted, meget usikker på benene. Da han kom hen til sove-

Gammel islandsk gård

posen, faldt han over mod fodbrættet, griber fat i den syge tå og rykker til. Torgeir vågner derved, sprang op fra soveposen og spurgte, hvem det var, der brasede sådan frem, at de vælede over folks fødder, der var elendige nok i forvejen.

Men hverken Sám eller Torbjørn kunne finde på noget at svare.

Da kom Torkel skyndsomt ind i boden og sagde til sin broder Torgeir: „Vær nu ikke så hidsig og vred over dette, frænde, det tager du såmænd ingen skade af. Men for manganen en følger tingene sig værre, end han gerne ville, og det hænder da, at han ikke får taget sig så godt i agt, som han ønskede. Det er ikke så underligt, at din fod gør ondt, da den har været meget betændt; det kan du bedst selv føle. Men det kan også godt være, at den gamle mand dér ikke føler mindre smerte over sin søns død, som han ingen bøder får for, og oven i købet lider han selv mangel på alt. Det følger *han* bedst, og man kan ikke vente, at den, der må bære på så meget bedrøveligt i sit sind, skal se sig alt for godt for.“

Torgeir siger: „Jeg kan ikke indse, at han skal være vred på mig; det var ikke mig, der dræbte hans søn, og derfor behøver han ikke at lade det gå ud over mig.“ „Han ville heller ikke lade det gå ud over dig,“ siger Torkel, „men han kom til at tage hårdere på dig, end han ville, og det skyldtes hans dårlige syn. Han venter at opnå nogen støtte hos dig, og det er sømmeligt at hjælpe en gammel trængende mand. Det er af nød og ikke af lyst,

15

20

han kræver erstatning og oprejsning for sin søns drab. Men alle høvdinge undslår sig for at yde disse mænd hjælp og bærer sig derved meget usømmeligt ad."

Torgeir spurgte: "Hvem er disse mænds anklage rettet imod?"

5 Torkel svarede: "Ravinkel Gode har dræbt Torbjørns søn sagesløs. Han øver den ene ugering efter den anden, men under ikke nogen oprejsning derfor."

Torgeir sagde: "Det går mig ligesom de andre, at jeg ikke ved af, at jeg skylder disse mænd så store ting, at jeg vil indlade mig i strid med Ravinkel. 10 Det forekommer mig, at han hver sommer behandler de folk, som han har retsstridigheder med, på samme måde, nemlig sådan, at de får liden eller ingen ære deraf, inden det ender. Det går dem alle ens, og derfor tror jeg, de færreste er lystne efter at give sig i lag med ham, hvis ikke nødvendigheden tvinger dem dertil."

15 Torkel siger: "Det er muligt, det ville gå mig på samme måde, hvis jeg var høvding, at jeg ikke ville synes om at strides med Ravinkel. Men sådan ser jeg ikke på det, for jeg ville synes, det er bedst at binde an med en, som alle andre har måttet bøje nakken for tidligere. Jeg ville synes, at min eller den høvdingens anseelse ville vokse betydeligt, hvis det lykkedes os at tilføj 20 Ravinkel en ydmygelse, og at det ikke ville gøre noget skår i vor ære, selv om det gik os som de andre. Det, der overgår mange, kan også hænde mig: men den, der intet vover, intet vinder."

"Jeg ser nok," siger Torgeir, "hvordan det har sig med dig; du er sindet at støtte disse mænd. Nu vil jeg overdrage dig mit godedømme, så du kan 25 have samme myndighed, som jeg hidtil har haft. Men siden hen kan vi dele den; støt du så, hvem du vil."

"Jeg synes," siger Torkel, "at godedømmet er i de bedste hænder, hvis du varetager det længst muligt. Ingen under jeg det så godt som dig, fordi du har så mange ypperlige egenskaber fremfor os andre brødre, men jeg er i 30 tvivl om, hvad jeg i øjeblikket skal gøre. Men du ved, frænde, at jeg ikke har deltaget i meget, siden jeg kom hjem til Island. Jeg kan nu se, hvad jeg skal gøre, og nu har jeg sagt, hvad jeg vil denne gang. Det kan være, at Torkel Lok kommer på steder, hvor hans ord agtes højere."

Torgeir siger: "Jeg ser nok, frænde, at du ikke synes om dette. Jeg kan 35 ikke vide, hvorledes det vil ende, men hvis du ønsker det, vil vi støtte disse mænd, hvordan det så end går."

Torkel sagde: "Jeg beder kun om denne ene ting, og jeg anser det for bedst, at hjælpen bliver givet."

"Hvad er disse mænd selv i stand til at yde til fremme af deres sag?" spør- 40 ger Torgeir.

"Det er, som jeg sagde i dag, at vi trænger til støtte fra høvdinge; jeg selv har påtaget mig at føre sagen."

Torgeir sagde, at så havde han hjælp behov, "og nu gælder det om at gribe sagen an så rigtigt som muligt. Men jeg tror, Torkel ønsker, at I 5 skal besøge ham, før domstolene træder i virksomhed. I vil da opnå et af to for jeres stridighed, enten oprejsning eller endnu større ydmygelse end før og bedrøvelse og sorg. Gå nu hjem og vær ved godt mod; det kan nok behøves, når I skal strides med Ravinkel, at I holder modet oppe nogen 10 tid; men sig ikke til nogen, at vi har lovet jer hjælp."

Derpå gik de hjem til deres bod og var så oprømte, som om de havde drukket øl. Alle undrede sig over, hvorfor de så hurtigt var kommet i højt humør, eftersom de var langt nede, da de gik hjemmefra.

11

Nu opholder de sig dér, til domstolene træder i funktion. Så kalder Sám sine 15 mænd sammen og går til lovbjergene; retten var sat. Sám gik dristigt frem for dommerne. Han begyndte straks at nævne vidner og fremførte sin sag mod Ravinkel Gode efter gældende landslov; han gjorde det fejlfrit og så dygtigt, at han havde ære af det. Derefter kommer Tjóstarrsømnernes med en stor skare; alle folk fra den vestlige del af landet støttede dem, og det så ud 20 til, at Tjóstarrsømnerne havde mange venner. Sám forfulgte sin sag og endte med at opfordre Ravinkel selv til at forsvare sig, medmindre der var nogen til stede, der ville føre forsvaret for ham på lovlig vis. Der lød stærkt bifald efter Sáms tale, og der var ingen, der tilbød at føre forsvaret for Ravinkel.

Folk løb til Ravinkels bod og fortalte ham, hvorledes sagen stod. Da han 25 havde fået besked, kaldte han straks sine mænd under våben og gik til stedet, hvor retten var sat. Han forestillede sig, at der nok kun var få modstandere, og han havde i sinde at værne småfolk af med at sagsøge ham. Han agtede at fordrive dommerne fra deres sæde og hindre dem i udførelsen af deres hverv, så Sám ville blive nødt til at lade sin sag falde. Men det lod sig 30 ikke gøre. Der var så stor en flok imod Ravinkel, at han ikke kunne komme frem til dommerne. Han blev trængt tilbage med stor overmagt, så at han ikke kunne komme til at høre sagsøgernes procedure; det var derfor vanskeligt for ham at fremføre sit forsvaret.

Men Sám førte sagen igennem til den bitre ende, så Ravinkel på dette ting 35 blev dømt fredløs.

Ravinkel går straks til sin bod, lader hestene føre frem og rider bort fra

tinget. Han var meget uvilfreds med sagens udgang, fordi noget sådant aldrig var overgået ham.

Han rider så østpå over Lyngdalsbøjsletten og videre østpå til Sida og standser ikke, før han når hjem til Ravnkelsdal og slår sig ned på Adelbøl og lod, som om intet var sket.

Men Sám blev på tinget og gik omkring og knejsede.

Der var mange mennesker, der var glade for, at sagen havde fået den udgang, at Ravnkel var blevet ydmyget. De mindedes, at han havde behandlet mange uretferdigt.

10

12

Sám ventet, til tinget er slut. Da gør folk sig rede til at drage hjem. Han tager brødrene for deres støtte, og Torgeir spurte Sám leende, hvordan han syntes, det gik.

Han var veltilfreds.

15 Torgeir spurgte: „Synes du nu, du er nået videre end før?“ Sám sagde: „Jeg synes, der er overgået Ravnkel en skam, som længe vil blive husket, og det er mange penge værd.“

„Manden er ikke fredløs, så længe han ikke ved en eksekutionsrets kendelse er tvunget bort fra sine besiddelser, og det skal ske på hans hjemsted fjorten dage efter tingets opløsning.“ Denne opløsning af tinget kaldes „våbentagen“, idet folk da drager hjem fra tinge.

20 „Men jeg formoder“, siger Torgeir, „at Ravnkel er kommet hjem og agter at blive boende på Adelbøl. Han har sikkert i sinde at beholde sit høvdingedømme. Og du agter vel at ride hjem og slå dig til ro på din gård, hvis du da er så heldig, at du når det. Jeg tænker, at du har fået det ud af din sag, at du kan kalde ham skovgangsmand, men de fleste vil nære samme skræk for ham som før, og du vil komme til at bøjle dig endnu dybere.“

„Det er jeg ikke bange for“, siger Sám.

30 „Du er en modig mand“, siger Torgeir, „og jeg tror, at min broder Torkel ikke vil være karrig med at hjælpe dig. Han vil nu følge dig, lige til sagen mellem dig og Ravnkel er afsluttet, og du kan slå dig til ro. I synes vel nu, at vi er nærmest til at følge jer, eftersom vi har taget os mest af sagen. Vi skal nu for en gangs skyld følge med dig til Østfjordene; du kender måske en anden vej dertil end den almindeligt brugte?“

35 Sám svarede: „Jeg vil drage samme vej, som jeg kom hertil østfra.“

Sám blev meget glad over Torgeirs tilbud.

13

Torgeir udvalgte 40 mand af sine folk til at følge sig; Sám havde også 40 mand. Dette følge var veludstyret både med våben og heste. De rider alle den samme vej, til de ved dagry kommer til Jøkelsdal, hvor de drager ad broen over åen. Det var om morgenen på den dag, da dommen om ind- 5 dragning af Ravnkels gods skulle forkyndes.

Torgeir spørger, hvordan de bedst kunne overraske dem. Sám sagde, at det vidste han besked med. Han drejer straks fra vejen og op på fjeldfremspringet og rider så ad åsen mellem Ravnkelsdal og Jøkelsdal, til de kommer hen under det fjeld, ved hvis fod Adelbøl ligger. Op i fjeldsletten 10 strækker der sig en græsbevokset dal, men ned mod dalen var der en stejl fjeldbrink, og ved foden af den ligger gården. Der stod Sám af hesten og sagde: „Lad os nu slippe vore heste løs og lad 20 mand blive her for at passe på dem, mens vi andre 60 skynder os til gården; jeg tænker ikke, der er mange, der allerede er oppe.“

15

De gjorde, som han havde sagt. Stedet, hvor de lod hestene græsse, kaldtes siden hestekløften. De skyndte sig til gården. Det var over den tid, da folk plejer at stå op, men på gården havde de endnu ikke rejst sig. De 20 brød døren op med en træstamme og trængte ind. Ravnkel lå i sin seng. De greb ham og alle hans våbenføre huskarle og trak dem ud. Kvinder og børn blev drevet ind i et hus. På tunet stod et udhus; derfra og hen til stuehusvæggen var der anbragt en stang til at tørre tøj på. Ravnkel og hans mænd blev ført derhen. Han kom med mange tilbud for sig selv og sine mænd; men da det ikke hjalp, bad han om, at hans mænds liv måtte blive skånet, 25 „fordi de ikke har forbrudt sig imod jer; det er ikke nogen vanære for mig, at I dreber mig; jeg skal heller ikke bede for mit eget liv, men jeg beder om, at I vil lade mig slippe for mishandling; der har I ingen ære at.“

Torkel sagde: „Efter hvad vi har hørt, har du ikke været videre medgørlig over for dine uvenner, så det er rimeligt, at du i dag selv får at føle, 30 hvordan det er.“

Så tager de Ravnkel og hans mænd og bandt deres hænder på ryggen. Derpå brød de udhuset op og tog reb ned fra krogene; siden taget de deres knive og gennemborer deres haser, trækker rebene igennem hullerne, kaster dem op over stangen og binder på den måde 8 mand sammen.

Da sagde Torgeir: „Nu er det gået dig, som du har forjænt, Ravnkel, og 35 du ville vel næppe have troet det muligt, at du skulle komme til at lide en sådan skam, som det nu er sket. Men hvad agter du nu at gøre, Torkel? Vil du blive her hos Ravnkel og passe på ham og hans mænd, eller vil du tillige med Sám drage et pileskuds afstand fra gården og forkynde dommen om

tinget. Han var meget uillfreds med sagens udgang, fordi noget sådant aldrig var overgået ham.

Han rider så østpå over Lyngdalsbøjsletten og videre østpå til Sida og standser ikke, før han når hjem til Ravnkeldal og slår sig ned på Adalból og lod, som om intet var sket.

Men Sám blev på tinget og gik omkring og knejsede.

Der var mange mennesker, der var glade for, at sagen havde fået den udgang, at Ravnkel var blevet ydmyget. De mindedes, at han havde behandlet mange uretfærdigt.

10

12

Sám ventet, til tinget er slut. Da gør folk sig rede til at drage hjem. Han takker brødrene for deres støtte, og Torgeir spurgte Sám leende, hvordan han syntes, det gik.

Han var veltilfreds.

15 Torgeir spurgte: „Synes du nu, du er nået videre end før?“ Sám sagde: „Jeg synes, der er overgået Ravnkel en skam, som længe vil blive husket, og det er mange penge værd.“

„Manden er ikke fredløs, så længe han ikke ved en eksekutionsrets kendelse er tvunget bort fra sine besiddelser, og det skal ske på hans hjemsted fjorten dage efter tingets opløsning.“ Denne opløsning af tinget kaldes „våbentagen“, idet folk da drager hjem fra tinget.

„Men jeg formoder“, siger Torgeir, „at Ravnkel er kommet hjem og agter at blive boende på Adalból. Han har sikkert i sinde at beholde sit høvdingedømme. Og du agter vel at ride hjem og slå dig til ro på din gård, hvis du da er så heldig, at du når det. Jeg tænker, at du har fået det ud af din sag, at du kan kalde ham skovgangsmand, men de fleste vil nære samme skræk for ham som før, og du vil komme til at bøj dig endnu dybere.“

„Det er jeg ikke bange for“, siger Sám.

„Du er en modig mand“, siger Torgeir, „og jeg tror, at min broder Torkel ikke vil være karig med at hjælpe dig. Han vil nu følge dig, lige til sagen mellem dig og Ravnkel er afsluttet, og du kan slå dig til ro. I synes vel nu, at vi er nærmest til at følge jer, eftersom vi har taget os mest af sagen. Vi skal nu for en gangs skyld følge med dig til Østfjordene; du kender måske en anden vej dertil end den almindeligt brugte?“

35 Sám svarede: „Jeg vil drage samme vej, som jeg kom hertil østfra.“

Sám blev meget glad over Torgeirs tilbud.

13

Torgeir udvalgte 40 mand af sine folk til at følge sig; Sám havde også 40 mand. Dette følge var veludstyret både med våben og heste. De rider alle den samme vej, til de ved dagry kommer til Jøkelsdal, hvor de drager ad broen over åen. Det var om morgenen på den dag, da dommen om inddragning af Ravnkels gods skulle forkyndes.

Torgeir spørger, hvordan de bedst kunne overraske dem. Sám sagde, at det vidste han besked med. Han drejer straks fra vejen og op på fjeldfremspringet og rider så ad åsen mellem Ravnkeldal og Jøkelsdal, til de kommer hen under det fjeld, ved hvis fod Adalból ligger. Op i fjeldsletten strækker der sig en græsbevokset dal, men ned mod dalen var der en støjfjeldbrink, og ved foden af den ligger gården. Der stod Sám af hesten og sagde: „Lad os nu slippe vore heste løs og lad 20 mand blive her for at passe på dem, mens vi andre 60 skynder os til gården; jeg tænker ikke, der er mange, der allerede er oppe.“

15

De gjorde, som han havde sagt. Stedet, hvor de lod hestene græsse, kaldtes siden hestekløften. De skyndte sig til gården. Det var over den tid, da folk plejer at stå op, men på gården havde de endnu ikke rejst sig. De brød døren op med en træstamme og trængte ind. Ravnkel lå i sin seng. De greb ham og alle hans våbenføre huskarle og trak dem ud. Kvinder og børn blev drevet ind i et hus. På tunet stod et uddus; derfra og hen til stuehusvæggen var der anbragt en stang til at tørre tøj på. Ravnkel og hans mænd blev ført derhen. Han kom med mange tilbud for sig selv og sine mænd; men da det ikke hjalp, bad han om, at hans mænds liv måtte blive skånet, „fordi de ikke har forbrudt sig imod jer; det er ikke nogen vanære for mig, at I dræber mig; jeg skal heller ikke bede for mit eget liv, men jeg beder om, at I vil lade mig slippe for mishandling; det har I ingen ære af.“

Torkel sagde: „Efter hvad vi har hørt, har du ikke været videre medgørlig over for dine uvenner, så det er rimeligt, at du i dag selv får at følge, hvordan det er.“

30

Så tager de Ravnkel og hans mænd og bandt deres hænder på ryggen. Derpå brød de udduset op og tog reb ned fra krogene; siden tager de deres knive og gennemborer deres haser, trækker rebene igennem hullerne, kaster dem op over stangen og binder på den måde 8 mand sammen.

Da sagde Torgeir: „Nu er det gået dig, som du har fortjent, Ravnkel, og du ville vel næppe have troet det muligt, at du skulle komme til at lide en sådan skam, som det nu er sket. Men hvad agter du nu at gøre, Torkel? Vil du blive her hos Ravnkel og passe på ham og hans mænd, eller vil du tillige med Sám drage et pleskuds afstand fra gården og forkynde dommen om

35

ejendommens inddragelse på en stenbakke, hvor der hverken er ager eller eng?"

Dette skulle på den tid gøres, når solen var lige i syd. Torkel sagde: „Jeg vil blive siddende her hos Ravnkel; det synes jeg, der er mindst uløjlighed ved.“

Torgeir og Sám gik så bort og forkyndte dommen om ejendommens indtagelse; derpå gik de hen og tog Ravnkel og hans mænd ned og satte dem på tunet, og da var blodet strømmet dem ned for øjnene.

Da sagde Torgeir til Sám, at han skulle gøre med Ravnkel, hvad han ville, „for nu synes jeg ikke, han er vanskelig at have med at gøre.“

Sám svarer da: „To vilkår giver jeg dig at vælge imellem, Ravnkel. Det ene er, at du og de mænd, som jeg bestemmer, skal føres bort fra gården og dræbes; men da du har mange at forsørge, vil jeg forunde dig at sørge for dem. Og hvis du vil beholde dit liv, da skal du drage bort fra Adelból med alle dine folk og de ejendele, som jeg bestemmer, og det bliver ikke mange, og jeg vil overtage din gård og dit gode dømme. Hverken du eller dine arvinger skal nogensinde kunne gøre krav derpå. Det skal ikke være dig tilladt at bo nærmere ved end øst for Fljótsdalsfjeldsletten. Hvis du vælger dette vilkår, må du nu give mig håndslag derpå.“

Ravnkel sagde: „Mange ville synes, at en hurtig død var bedre end en sådan skammelig medfart; men det går mig som mange andre, at jeg vælger livet, når der er mulighed for at beholde det. Jeg gør det mest for mine sønners skyld, fordi de kun vil have ringe mulighed for at komme frem, hvis jeg dør fra dem.“

Så blev Ravnkel løst og gav Sám myndighed til selv at bestemme sagens udfald. Sám bestemte selv, hvad Ravnkel skulle have af ejendele, og det var meget lidt. Ravnkel fik sit spyd med sig, men ikke flere våben. Denne dag drog Ravnkel og hans folk bort fra Adelból.

Torgeir sagde til Sám: „Jeg ved ikke, hvorfor du gør dette; selv vil du mest komme til at angre, at du skænker ham livet.“

Sám svarede, at det skulle være sådan.

14

Ravnkel flyttede nu østpå over Fljótsdalsfjeldsletten og tværs over Fljótsdal øst for Lagarfljóf. Ved enden af søen lå en lille gård, som hed Løkhilla. Denne jord købte Ravnkel på kredit, da hans penge ikke strakte til andet og mere end at sætte bo. Folk talte meget om, hvordan hans overmod var blevet knækket, og mindedes det gamle ordsprog, at hovmod står for fald. Gardens jordliggende var skovbevokset og vidt udstrakt, men bygningerne var ringe; af den grund kunne han købe jorden for små penge.

Ravnkel satte meget i gang og så ikke meget på, hvad det kostede; han fældede skoven, som var stor, og rejste en anseelig gård, som blev kaldt Ravnkelssæd. Den har altid været anset for en god gård. Det første år var det forbundet med mange ulemper for Ravnkel at bo der. Han satte meget ind på fiskeriet. Ravnkel deltog selv ivrigt i arbejdet, mens gården var under opførelse. Han opdrættede kalve og kid det første år og havde lykken med sig; så at næsten alle de dyr, han havde ansvaret for, levede. Man kunne således sige, at det var lige ved, der var to hoveder på hvert dyr. Samme sommer blev der gjort stor fiskelangst i Lagarfljóf. Folk i heredet havde derfor deres rigelige udkomme, og det fortsatte hver sommer.

15

Sám bosatte sig på Adelból efter Ravnkel, og siden holder han et stateligt glide og indbyder dertil alle Ravnkels tingmænd. Sám tilbyder dem, at han vil være deres høvding i Ravnkels sted. De gik ind derpå, men var dog ikke alle enige om den sag.

Tjóstarrsønnene rådede ham til, at han skulle være venlig, gavmild og hjælpsom over for sine undergivne og støtte enhver, som trængte dertil; „så er de ikke mænd, hvis de ikke følger dig trofast, når du har det behov. Vi giver dig dette råd, fordi vi ønsker, det skal gå dig godt, da du efter vor opfattelse er en uforfærdet og flink mand. Pas nu godt på og vær forsigtig, for det er vanskeligt at vogte sig for onde mennesker.“

Tjóstarrsønnene lod Fróflaxe og hans stod hente og sagde, de gerne ville se dette værdifulde dyr, som var så meget omtalt. Så blev hestene hentet hjem, og brødrene så på dem.

Torgeir sagde: „Disse heste ser ud til at kunne gøre god gavn på gården. Det er mit råd, at de kommer til at gøre al den nytte, de orker, ved at arbejde, indtil de ikke kan længere på grund af alder. Og denne hingst synes mig ikke bedre end andre, snarere værre, eftersom den har givet anledning til meget ondt. Jeg vil ikke, at den skal forvoide flere drab, end der allerede er sket. Det må nu være rimeligt, at han, der ejer den, også overrager den.“

De fører så hingsten ned over tunet. En klippe rejser sig ud mod åen, og nede i den er der et dybt høl. De fører nu hesten ud på klippen. Tjóstarrsønnene trak et klæde over hestens hoved, binder tunge sten om halsen på den, tager nogle lange stænger og støder den ud over kanten, så den omkom. Stedet kaldes siden Fróflaxeklippen.

Nedenfor står det gudehov, som Ravnkel havde ejer. Torkel ville derind. Han tog klæderne af alle gudebillederne. Derefter lader han tænde ild i hove, og det hele brænder.

Så gør gæsterne sig rede til at drage bort. Sám udvælger nogle fortlige kostbarheder og forærer brødrene. De forsikrer hinanden om deres fuldkomne venskab og skilles som de bedste venner. De rider nu den lige vej vestpå til fjordene og kommer hjem til Torskelfjord med hæder. Sám lod Torbjørn bosætte sig på Leiskåle. Sams kone flyttede til Adelbøl til sin mand, og de boede der en tid.

16

Øvre øst på i Fljótssdal hørte Ravnkel om, at Tjóstarrsønnerne havde dræbt Frøjlaxe og nedbrændt hovel. Han sagde: „Jeg mener, det er tåbeligt at tro på guderne“, og forsikrede, at han aldrig mere ville tro på dem. Det overholdt han også, idet han aldrig siden blottede.

Ravnkel sad på Ravnkelsted og samlede gods. Han vandt hurtigt stor anseelse i herredet, og alle rettede sig efter ham.

På denne tid kom der særdeles mange skibe fra Norge til Island. Der var overordentlig mange mænd, der tog land i herredet i Ravnkels tid, men ingen fik lov at sidde i fred på sin jord, medmindre de forinden havde opnået tilladelse af Ravnkel til at bosætte sig. De blev også alle nødt til at løve ham deres hjælp. Til gengæld lovede han dem sin støtte. Han lagde alt land øst for Lagarfjót under sig. Dette tingslag blev snart meget større og tættere bebygget end det, han tidligere havde haft. Det nåede op i Skridedal og helt op langs Lagarfjót. Der var nu kommet god orden i hans tingslag. Manden var meget mere afholdt end før; han havde det samme sindelag, når det gjaldt hjælpsomhed og gæstfrihed, men han var nu meget mere afholdt, omgængelig og medgørlig i alle henseender end før.

Sám og Ravnkel traf ofte hinanden, når folk kom sammen, men de talte aldrig om deres gamle mellemværende. Således gik der seks år.

Sám var vellidt af sine tingsmænd, fordi han var omgængelig, rolig og god til at give klar besked. Han huskede de råd, som brødrene havde givet ham. Sám yndede at være iøjnefaldende og prægtigt klædt.

30

17

Det fortælles, at der kom et skib fra havet ind i Reydarfjord; skibets fører var Øjvind Bjarneson. Han havde været borte fra Island i syv år og var blevet en meget dygtig og rask mand. Han fik hurtigt at vide, hvad der var sket, men udtalte sig ikke videre i den anledning. Han var en mand, der ikke var tilbøjelig til at blande sig i andres sager.

Så snart Sám hørte, at han er kommet, rider han ned til skibet, og der blev stor glæde mellem brødrene over gensynet. Sám byder ham med sig

Kampscene. Norsk træskærerarbejde fra ca. 1200

hjem. Øjvind tager imod tilbudet og beder Sám ride i forvejen og sende heste ned til skibet for at fragte varerne hjem. Han sætter sit skib på land og ordner det. Sám rider hjem og sender heste efter Øjvind, og da han har læst sine varer, drager han til Ravnkelsdal op langs Reydarfjord.

De var fem forruden Øjvinds tjener. Han var islænding og i familie med Øjvind, der havde taget ham fra fattige kår, bragt ham med udenlands og holdt ham som sig selv. Denne gerning var blevet meget omtalt, og det var den almindelige mening, at der var få, som var Øjvinds lige.

De rider op på Tórisdalsøjslette og drev foran sig 16 heste, alle belæssede med kløvbyrder. Der var to af Sams huskarle og tre købmænd fra skibet. De var alle iført røde klæder og red med skinnende skjolde. De rider tværs over Skridedal og over åsen over til Fljótssdal til det sted, der hedder Bulungsmarkerne, og så ned på Gilsådden. Denne å løber østfra ned til søen mellem Halormssted og Ravnkelsted. Så rider de op langs med Lagarfjót ned for tunet ved Ravnkelsted, så omkring den inderste del af søen og over Jøkelså ved Skålevad. Det var da midt mellem vågneid og davre-

tid. Nede ved vandet stod en tjenestekvinde og vaskede sit lærred. Hun ser mændene komme ridende. Kvinden samler sit lærred sammen og løber hjem. Hun smider tøjet fra sig ude ved en brændestabel og løber ind. Ravnkel var endnu ikke stået op, og nogle venner lå i soveværelset, men arbejdsfolkene var gået til deres arbejde. Det var i høhøstens tid.

Konen sagde, da hun kom ind: „Det er for det meste sandt, hvad man sagde i gamle dage, at som man ældes, så arges man. Den anseelse, der vindes tidligt, bliver der ikke meget af, hvis man siden selv opgever den med vanære og aldrig har mod til at søge oprejsning; men det er mærkeligt at møde noget sådant hos en mand, der dog har været modig. Anderledes er det med dem, der vokser op hos deres fader og synes jer for intet at regne i sammenligning med jer selv, men som dog, når de er voksne, farer fra land til land og opnår den største anseelse, hvor de kommer hen; og når de så kommer hjem, mener de endog om sig selv, at de står højere end høvdingerne. Øjvind Bjarneson red over åen her ved Skålevad med så skinnende et skjold, at det lyste af det. Han er så anselig en mand, at han var værd at hæve sig på.“ Tjenestekvinden bliver ved at ægge ham ivrigt.

Ravnkel rejser sig da op og svarer hende: „Det kan godt være, at meget af det, du siger, kun er alt for sandt, selv om du ikke har sagt det i en god hensigt. Det er derfor bedst, at dit arbejde øges; skynd dig sydpå til Videmarkerne til Hallsteinssønnerne, Sigvat og Snorre. Bed dem hurtigt komme til mig sammen med de våbenføre mænd, de har hos sig.“

En anden tjenestekvinde sender han ud til Rolfssted efter Rolfs sønnerne Tord og Halle og de våbenføre mænd, der var dér.

Alle disse mænd var græve og meget dygtige. Ravnkel sendte også bud efter sine huskarle. De blev i alt 18. Da de var rustede til tænderne, red de over åen på det samme sted som de andre.

18

Da var Øjvind og hans følge kommet op på højsletten. Han rider vestpå, til han kom midt på højsletten til det sted, som hedder Bersevejene. Der er en mose uden grønsvær, og det er, som om man rider i det bare dynd; hestene gik jævnlige i til knæet eller til midt på benet, under tiden til bugen; men undervejen er der så hårdt som sten. Vest derfor er der en stor, stenet strækning med sparsom vegetation.

Da de kommer ud på den stenede strækning, ser Øjvind tjener sig tilbage og siger: „Der kommer nogle mænd ridende efter os, mindst 18; der er en høj mand til hest i mørkt tøj, jeg synes, han ligner Ravnkel Gode, skønt det nu er længe siden, jeg har set ham.“

Øjvind siger: „Hvad kommer det os ved? Jeg ved ikke af, at jeg har nogen grund til at være bange for Ravnkels ridt; jeg har ikke gjort ham noget. Han kan jo have ærinde vestpå i dalen for at besøge sine venner.“

Tjeneren svarer: „Jeg har på fornemmelsen, at det er dig, han vil træffe.“ „Jeg ved ikke af, at der er forefaldet noget mellem ham og min broder Sám, siden de indgik forlig.“ Tjeneren svarer: „Jeg ville dog ønske, at du rider bort vestpå ind i dalen, så er du i sikkerhed. Jeg kender Ravnkels sind og ved, at han ikke vil gøre os noget, hvis han ikke får fat i dig. Hvis du er i sikkerhed, er vi det alle. Så er der ikke noget dyr i snaren, og det er lige meget, hvad der bliver af os.“

Øjvind sagde, at han ikke ville ride af vejen, „jeg ved jo ikke engang, hvem det er, og mange vil synes, det er latterligt, at jeg løber min vej uden at vide, hvad jeg løber for.“

De rider nu vestpå over den stenede strækning. Foran dem lå en anden mose, som hedder Okemosen; den er tæt bevokset med græs, men der er steder i den, der er så bløde, at der næsten er ufrankommeligt over dem. Derfor lagde den gamle Halfred vejen ovenom, selv om den var længere. Øjvind rider vest på over mosen. Hestene sank jævnlige i for dem, og det sinkede dem meget. De andre haledede hurtigt ind på dem, da de red uden oppakning. Ravnkel og hans folk rider nu også ud på mosen. Øjvind og hans folk er kommet over den. De ser da Ravnkel og hans to sønner.

De bad da Øjvind ride bort. „Vi er nu over de vanskelige steder, og du vil kunne nå til Adelbøl, mens mosen er imellem dig og dem.“

Øjvind svarer: „Jeg vil ikke flygte for disse mænd, som jeg intet ondt har gjort.“

De rider så op på åsen. Der er nogle små fjelde på åsen; inde på fjeldene er der en meget forblæst grusstrækning, som er bevokset med marehalm. Til alle sider er der stejle skrænter. Øjvind rider hen til denne grusflade; dér står han af hesten og venter på dem. Så siger han: „Nu vil vi snart få at vide, hvad de vil.“

Så gik de op på grusbanken og brød nogle sten løs. Ravnkel drejer af fra vejen og sydpå til banken. Han sagde ikke et ord til Øjvind, men gik straks til angreb. Øjvind forsvarede sig godt og tappert. Øjvinds tjener syntes ikke, han var stærk nok til at deltage i kampen; han tog derfor sin hest og rider vestpå over åsen til Adelbøl og fortæller Sám, hvad der er på færde. Sám satte sig straks i bevægelse og sendte bud efter sine folk. De blev i alt 20 mand, og de fulgte ham vel udrustet. Sám rider østpå til fjeldsletten og hen til kamppladsen. Mellemværendet var afgjort. Øjvind og alle hans folk var faldet, og Ravnkel var efter fuldraget værk redet østpå.

Det første, Sám gjorde, var at undersøge, om der var liv i hans broder. Men

arbejdet var gjort grundigt. De var døde alle fem. Af Ravnkels mænd var der faldet 12, de andre 6 var redet bort.

Sám dvælede der kun en kort stund; han bad straks sine mænd ride efter Ravnkel og hans mænd, der red alt, hvad de kunne, på deres trætte heste.

5 Så sagde Sám: „Vi skal nok indhente dem, da de har trætte heste, mens alle vore er udhvilede. Det er tvivlsomt, om vi når dem, inden de er sluppet over fjeldsletten.“

Da var Ravnkel nået østpå over Oksmosen.

Begge parter rider nu, til Sám er kommet til kanten af fjeldsletten. Han så da, at Ravnkel var kommet længere ned mellem bakkerne, og skønner, at han vil slippe bort ned i herredet.

Han sagde så: „Her vil vi vende og drage tilbage, for nu vil Ravnkel få let ved at skaffe sig hjælp.“

15 Under disse omstændigheder vender Sám da om og kommer til stedet, hvor Øjvind lå. De går i gang med at kaste en gravhøj over ham og hans kammerater. Stederne dér kaldes siden Øjvindsbakke, Øjvindsfjeld og Øjvindsdal.

19

Sám drager så hjem til Adelból med alle varerne. Da han er kommet hjem, sender han besked til sine tingmænd, at de skal møde hos ham næste morgen før davreid; han agter sig østpå over fjeldsletten. „Så får vor færd blive, som den kan.“

Allerede om aftenen, da Sám gik i seng, var der kommet mange mænd.

Ravnkel red hjem og fortalte, hvad der var sket. Han sætter sig til at spise, og så samler han så mange mænd hos sig, at han har 70, og rider med dem vestpå over fjeldsletten og kommer uventet til Adelból, griber Sám i sengen og fører ham ud.

Ravnkel sagde så: „Nu har dine sager taget en vending, som for en tid siden ville have forekommet dig utrolig, idet jeg nu har dit liv i min vold.

30 Jeg skal nu ikke være værre mod dig, end du var imod mig. To vilkår vil jeg byde dig at vælg imellem; det ene er at blive dræbt, det andet, at jeg ene skal afgøre udfaldet af vort mellemværende.“

Sám sagde, at han valgte at beholde livet, men fandt, at begge vilkår var hårde.

35 Ravnkel sagde, at deri var han enig med ham, „men jeg har noget at gengælde dig, og jeg skulle have behandlet dig betydeligt bedre, hvis du havde fortjent det. Du skal flytte fra Adelból til Leikskåle og bosætte dig på din gård dér. De ejendele, som har tilhørt Øjvind, skal du få lov til at tage med dig. Men du må ikke føre andet og mere herfra, end du selv i sin tid

har bragt hertil. Jeg selv vil igen overtage mit høvdingedømme såvel som hus og gård. Jeg ser, at min ejendom er vokset godt, men det skal du ikke nyde godt af. Du får ingen bøder for din broder Øjvind, fordi du oprådte med så ublu krav efter din frænde Ejnar. Ham har du fået rigelig erstating for, ved at du har rådet for mit høvdingedømme og mit gods i seks år. Drabet på Øjvind synes mig at kunne gå lige op imod den mishandling, du lod mig og mine mænd lide. Du fordrev mig fra egnen, men jeg finder mig i, at du bliver på Leikskåle. Det vil også kunne gå an, hvis du ikke til din egen fortræd bliver for overmodig. Du skal være min underordnede, så lange vi begge lever. Du skal også vide, at jo mere ondt der er os imellem, des værre vil det gå dig.“

Sám flytter nu med sine folk ned til Leikskåle og bosætter sig dér.

20

Nu sætter Ravnkel sine folk i gang med arbejdet på Adelból. Sønnen Tore anbringer han på Ravnkelssted, selv har han nu høvdingedømmet i begge bygdelag. Asbjørn var hos sin fader, fordi han var yngre.

Sám sad denne vinter på Leikskåle, han var tavs og holdt sig for sig selv; det var folks opfattelse, at han syntes, det var gået ham ilde.

Men mod slutningen af vinteren, da dagene begyndte at blive længere, drog Sám af sted med en anden mand og tre heste, over broen og derfra over Møtredalsfjeldsletten og så over Jøkelså oppe på fjeldet, derefter til Mývatn, derfra over Fjósísfjeldsletten og Ljosavannskard og standseede ikke, før han kom vestpå til Torskefjord. Han blev vel modtaget dér. Torkel var nylig kommet hjem til Island; han havde været udenlands i fire år. Sám blev der en uge og hvilede sig. Siden fortæller han om sit mellemværende med Ravnkel og beder brødrene om hjælp og støtte endnu en gang.

Denne gang var det mest Torgeir, der svarede på brødrenes vegne. Han sagde, at han ikke ville have noget med sagen at gøre; „vi bor langt fra hinanden. Vi syntes, vi havde lagt det vel til rette for dig, før vi skilles, så det havde været let for dig at klare. Det er nu gået, som jeg ventede, da du lod Ravnkel beholde livet, at du i høj grad ville komme til at fortryde det. Vi tilskyndede dig stærkt til at dræbe ham, men du ville selv råde. Det er nu let at se, hvor meget klogere han er end du, eftersom han lod dig sidde i fred og først gik til angreb, da han havde fået ham ryddet af vejen, som han anså for en farligere mand. Vi kan ikke foretage os noget i anledning af den ulykke, der har ramt dig. Vi er heller ikke så forhippede på at komme i klammeri med Ravnkel, at vi oftere har lyst til at sætte vor anseelse på spil af den grund. Men vi vil tilbyde dig og alle dine husfolk at komme

herhen og give jer ind under os, hvis du lettere kan finde dig tilfreds med det end ved at være i Ravnkels nærhed."

Sám siger, at det ønskede han ikke, han ville hjem nu og bad dem bytte heste med sig. Det var de straks villige til.

Brødrene ville give Sám gode gaver, men han ville ikke tage imod dem; de var nogle småskårne mennesker, sagde han. Så red Sám hjem og boede på sin gård, til han blev gammel. Han fik ikke oprejsning over for Ravnkel, så længe han levede.

Men Ravnkel sad på sin gård og vedligeholdte sin anseelse. Han døde af sygdom, og hans gravhøj er i Ravnkelsdal uden for Adelbói; der blev lagt meget gods i højen hos ham, hele hans rustning og hans gode spyd.

Hans sønner overtog høvdingedømmerne. Tore boede på Ravnkelsted og Asbjørn på Adelbói. De var fælles om høvdingedømmerne og regnedes for anselige mænd.

Og hermed ender Ravnkels saga.

Bjarkemål

Bjarkemål (Bjarkesamalen) eller Húskarlahvöt (Huskarleopsangen) er en fremstilling af Rolf Krakes og hans kæmpers sidste tapre kamp under hans frænde Hjarvards overfald, – givet i en række taler af de to ypperste kæmper, snart indbyrdes, snart hennuend til krigerskaren. Bjärke ligger under kampens første del i en troldomsagtig søvn, og Rolf er faldet, før den stærke kæmpe kommer med i striden. Men digteren har ikke udført dette motu nærmere; hans interesse er især hos kvadets lyriske partier, der stiftes og varieres på mange måder. Bjarkemål synes at være digtet som en opsang for kæmper, der skal i strid.

HJALTE, ene ude ved nat, ser den kommende fjendehær. Han vender sig til kongehallen og kalder ad kæmperne:

¹ Vågner, vågner, venneskarel	Vågner ej til vin og ej til vivs tale,
alle I ypperste, ædlingens følge.	heller til Hildes hårde leg.

BJARKE vågner og tror, at der er kommet gæster til gårde; han kalder aa sin smådreng: